

**PERSOONLIKHEIDSVORLIGTING AAN DIE LEERLING
IN DIE SEKONDÊRE SKOOL**

deur

LOUW BOSHOF
(B.A., M.Ed.)

Proefskrif goedgekeur vir die graad

DOCTOR EDUCATIONIS

In die Departement Voorligting en Ortopedagogiek

aan die

POTCHEFSTROOMSE UNIVERSITEIT
VIR
CHRISTELIKE HOËR ONDERWYS

PROMOTOR : DR. J. L. MARAIS
HULPPROMOTOR : PROF. H. B. KRUGER

MEI 1989

DANKBETUIGINGS

Opregte dank word betuig aan:

- * Dr. J.L. Marais vir sy kritiese en opbouende kommentaar asook volgehoue belangstelling.
- * Prof. H.B. Kruger vir sy waardevolle insette as hulppromotor.
- * Die Transvaalse Onderwysdepartement vir toestemming om die vraelys aan sekondêre skole te kon stuur.
- * Departementshoofde: Opvoedkundige Leiding vir hulle uitstekende en ge-waardeerde samewerking.
- * Transvaalse Onderwysmediadiens vir uitstekende diens deur hulle gelewer.
- * Mev. Aldine Oosthuizen van die Statistiese Konsultasiediens van die Vaaldriehoek se tak van die P U vir C H O vir haar advies in verband met die statistiek en hulp met die verwerking van die gegewens deur die rekenaar.
- * Mev. Lorraine Duvenhage vir die taalversorging.
- * Mev. Sonja Pretorius vir die noukeurige tikwerk.
- * My vrou Ella vir haar geduld en opoffering.
- * Bo alles my dank aan die Hemelse Vader wat vir my die wilskrag en vol-harding gegee het om hierdie werk te kon aanpak en deurvoer.

(ii)

As iemand meen hy het kennis van iets, het hy
nog nie die kennis wat 'n mens behoort te hê nie.

1 Korintheërs 8:2

INHOUDSOPGAWE

HOOFSTUK 1

PROBLEEMSTELLING, DOEL, METODE EN PROGRAM VAN NAVORSING

1.1	Oriëntering	1
1.2	Probleemstelling	3
1.3	Doel van navorsing	5
1.4	Metode van navorsing	6
1.5	Program van navorsing	7
1.6	Samevatting	7

HOOFSTUK 2

DIE ONTWIKKELINGSMOONTLIKHEDE VAN DIE SEKONDÊRE SKOOLLEERLING EN DIE IMPLIKASIES DAARVAN VIR PERSOONLIKHEIDSVOORLIGTING

2.1	Inleiding	8
2.2	Die fisiese ontwikkeling van die adolessent	8
2.2.1	Versnelde groei en ontwikkeling	8
2.2.2	Vroeë en laat ontwikkeling by adolessente	10
2.2.3	Seuns wat fisies vroeg ontwikkel	11
2.2.4	Seuns wat fisies laat ontwikkel	12
2.2.5	Dogters wat fisies vroeg ontwikkel	13
2.2.6	Dogters wat fisies laat ontwikkel	13
2.2.7	Fisiese aantreklikheid	14
2.2.8	Ongelykmatigheid ten opsigte van fisiese ontwikkeling	15
2.2.9	Die implikasies van die fisiese ontwikkeling van die adolessent vir persoonlikheidsvoorligting	16
2.3	Die sosiale ontwikkeling van die adolessent	19
2.3.1	Die proses van sosialisering	19
2.3.2	Gesonde verhoudinge met ander	20
2.3.3	Konformiteit en aanvaarding deur die portuurgroep	20
2.3.4	Identifikasie	21
2.3.5	Die taak van die skool	22
2.3.6	Die implikasies van die sosiale ontwikkeling van die adolessent vir persoonlikheidsvoorligting	22

2.4	Die kognitiewe ontwikkeling vandie adolessent	25
2.4.1	Kwantitatiewe en kwalitatiewe ontwikkeling	25
2.4.2	Die formeel operasionele stadium van kognitiewe ontwikkeling	26
2.4.3	Die implikasies van kognitiewe ontwikkeling vir persoonlikheidsvoorligting	29
2.5	Die emosionele ontwikkeling van die adolessent	31
2.5.1	Selfkonsep	31
2.5.2	Psigologiese behoeftes	33
2.5.3	Psigologiese verdedigingsmeganismes	35
2.5.4	Die implikasies van emosionele ontwikkeling vir persoonlikheidsvoorligting	36
2.6	Samevatting	38

HOOFSTUK 3

DIE TAAK VAN DIE SKOOL, HUIS EN PORTUURGROEP TEN OPSIGTE VAN DIE LEERLING SE GESONDE PERSOONLIKHEIDSONTWIKKELING

3.1	Inleiding	40
3.2	Die taak van die skool	40
3.2.1	Die persoonlikheid van die onderwyser	40
3.2.2	Die geestesgesondheid van die onderwyser	42
3.2.3	Die onderwyser se kennis en begrip vir die leerling	44
3.2.4	Die klasatmosfeer	46
3.2.5	Die vakonderwyser se bydrae tot die leerling se gesonde persoonlikheidsontwikkeling	47
3.2.5.1	Uitkenning van leerlinge met probleme	47
3.2.5.2	Bydrae tot geestesgesondheid van leerling	48
3.2.5.3	Samewerking tussen vakonderwyser en voorligteronderwyser	52
3.2.6	Die bydrae van die skoolhoof	53
3.3	Die taak van die huis	56
3.3.1	Die huis as primêre opvoedingsinstansie	56
3.3.2	Interaksie en kommunikasie in die gesin	57
3.4	Die taak van die portuurgroep	59
3.4.1	Die wese van die portuurgroep	59

3.4.2	Konformiteit en sosiale aanvaarding	59
3.4.3	Funksies van die portuurgroep	61
3.5	Samevatting	65

HOOFSTUK 4

DIE PRAKTYK VAN PERSOONLIKHEIDSVORLIGTING IN TRANSSVAALSE SEKONDÊRE SKOLE

4.1	Inleiding	66
4.2	Wetgewing in verband met voorligting	66
4.3	Doel van persoonlikheidsvoorligting	66
4.4	Die praktyk van persoonlikheidsvoorligting in Transvaalse sekondêre skole	70
4.5	Samevatting	73

HOOFSTUK 5

EMPIRIESE ONDERSOEK

5.1	Inleiding	74
5.2	Doel van die ondersoek	74
5.3	Enkele ondersoekmetodes en keuse van die ondersoekmiddel	74
5.3.1	Die onderhoud as empiriese navorsingsmetode	75
5.3.1.1	Voordele van die persoonlike onderhoud	75
5.3.1.2	Nadele van die persoonlike onderhoud	76
5.3.2	Die vraelys as empiriese navorsingsmetode	77
5.3.2.1	Voordele van die vraelys as navorsingsmetode	78
5.3.2.2	Nadele van die vraelys as navorsingsmetode	79
5.3.2.3	Die konstruksie van die vraelys	80
5.3.2.4	Gestruktureerde (geslote) items	81
5.3.2.5	Ongestruktureerde (ope) items	82
5.3.2.6	Kriteria vir die ontwerp van items	83
5.3.2.7	Tegniese versorging van die vraelys	84
5.3.2.8	Anonimiteit van die proefpersone	85
5.3.2.9	Voortoetsing van die vraelys	85
5.3.2.10	Die begeleidende brief	86
5.3.2.11	Verspreiding van die vraelys	87

5.3.2.12	Terugsending van die vraelys	87
5.3.2.13	Opvolgaktiwiteite	87
5.4	Die empiriese ondersoek	88
5.4.1	Die populasie en keuse van proefpersone	88
5.4.1.1	Bepaling van steekproefgrootte	88
5.4.2	Samestelling van die vraelys	89
5.4.2.1	Motivering vir en ontwerp van die vraelys wat in hierdie ondersoek gebruik is	89
5.4.2.2	Keuse van die soort items vir die vraelys	96
5.4.2.3	Eerste redaksie van die vraelys: Motivering van items	97
5.4.2.4	Tweede redaksie van die vraelys	106
5.4.2.5	Aspekte van die finale vraelys	106
i	Breë temas wat deur die vraelys gedek word	106
ii	Lengte van die vraelys	107
iii	Anonimiteit van die vraelys	107
iv	Voorkoms van die vraelys	107
5.4.2.6	Begeleidende brief	108
5.4.2.7	Terugontvangste	108
5.4.2.8	Gevolgtrekking	108
5.4.2.9	Verwerking van die vraelysantwoorde	109
5.5	Samevatting	109

HOOFSTUK 6

VRAELYS AAN DEPARTEMENTSHOOFDE OPVOEDKUNDIGE LEIDING VAN SEKONDÊRE SKOLE: AANBIEDING, ONTLEDING EN VERTOLKING VAN DIE VRAELYSANTWOORDE

6.1	Inleiding	110
6.2	Fisiese ontwikkeling	110
6.2.1	Vraag 1	110
6.2.1.1	Ontleding van antwoorde	111
6.2.1.2	Vertolking	111
6.2.2	Vraag 2	111
6.2.2.1	Ontleding van antwoorde	112
6.2.2.2	Vertolking	112
6.2.3.	Vraag 3	112
6.2.3.1	Ontleding van antwoorde	113
6.2.3.2	Vertolking	113

6.2.4	Vraag 4	113
6.2.4.1	Ontleding van antwoorden	114
6.2.4.2	Vertolking	114
6.2.5	Vraag 5	114
6.2.5.1	Ontleding van antwoorden	115
6.2.5.2	Vertolking	115
6.2.6	Vraag 6	115
6.2.6.1	Ontleding van antwoorden	116
6.2.6.2	Vertolking	116
6.2.7	Vraag 7	116
6.2.7.1	Ontleding van antwoorden	117
6.2.7.2	Vertolking	117
6.2.8	Vraag 8	117
6.2.8.1	Ontleding van antwoorden	118
6.2.8.2	Vertolking	118
6.3	Sosiale ontwikkeling	118
6.3.1	Vraag 9	118
6.3.1.1	Ontleding van antwoorden	119
6.3.1.2	Vertolking	119
6.3.2	Vraag 10	119
6.3.2.1	Ontleding van antwoorden	120
6.3.2.2	Vertolking	120
6.3.3	Vraag 11	120
6.3.3.1	Ontleding van antwoorden	121
6.3.3.2	Vertolking	121
6.3.4	Vraag 12	121
6.3.4.1	Ontleding van antwoorden	122
6.3.4.2	Vertolking	122
6.3.5	Vraag 13	122
6.3.5.1	Ontleding van antwoorden	123
6.3.5.2	Vertolking	123
6.3.6	Vraag 14	123
6.3.6.1	Ontleding van antwoorden	124
6.3.6.2	Vertolking	124
6.3.7	Vraag 15	124
6.3.7.1	Ontleding van antwoorden	125
6.3.7.2	Vertolking	125
6.3.8	Vraag 16	125
6.3.8.1	Ontleding van antwoorden	126

6.3.8.2	Vertolking	126
6.3.9	Vraag 17	126
6.3.9.1	Ontleding van antwoorde	127
6.3.9.2	Vertolking	127
6.3.10	Vraag 18	127
6.3.10.1	Ontleding van antwoorde	128
6.3.10.2	Vertolking	128
6.3.11	Vraag 19	128
6.3.11.1	Ontleding van antwoorde	129
6.3.11.2	Vertolking	129
6.4	Kognitiewe Ontwikkeling	129
6.4.1	Vraag 20	129
6.4.1.1	Ontleding van antwoorde	130
6.4.1.2	Vertolking	130
6.4.2	Vraag 21	130
6.4.2.1	Ontleding van antwoorde	131
6.4.2.2	Vertolking	131
6.4.3	Vraag 22	131
6.4.3.1	Ontleding van antwoorde	132
6.4.3.2	Vertolking	132
6.4.4	Vraag 23	132
6.4.4.1	Ontleding van antwoorde	133
6.4.4.2	Vertolking	133
6.4.5	Vraag 24	133
6.4.5.1	Ontleding van antwoorde	133
6.4.5.2	Vertolking	134
6.4.6	Vraag 25	134
6.4.6.1	Ontleding van antwoorde	134
6.4.6.2	Vertolking	134
6.4.7	Vraag 26	135
6.4.7.1	Ontleding van antwoorde	135
6.4.7.2	Vertolking	136
6.4.8	Vraag 27	136
6.4.8.1	Ontleding van antwoorde	136
6.4.8.2	Vertolking	137
6.5	Emosionele ontwikkeling	137
6.5.1	Vraag 28	137
6.5.1.1	Ontleding van antwoorde	138
6.5.1.2	Vertolking	138

6.5.2	Vraag 29	138
6.5.2.1	Ontleding van antwoorden	138
6.5.2.2	Vertolking	139
6.5.3	Vraag 30	139
6.5.3.1.	Ontleding van antwoorden	139
6.5.3.2	Vertolking	140
6.5.4	Vraag 31	140
6.5.4.1	Ontleding van antwoorden	140
6.5.4.2	Vertolking	141
6.5.5	Vraag 32	141
6.5.5.1	Ontleding van antwoorden	141
6.5.5.2	Vertoiking	142
6.5.6	Vraag 33	142
6.5.6.1	Ontleding van antwoorden	142
6.5.6.2	Vertolking	143
6.5.7	Vraag 34	143
6.5.7.1	Ontleding van antwoorden	143
6.5.7.2	Vertolking	143
6.5.8	Vraag 35	144
6.5.8.1	Ontleding van antwoorden	144
6.5.8.2	Vertolking	144
6.5.9	Vraag 36	145
6.5.9.1	Ontleding van antwoorden	145
6.5.9.2	Vertolking	145
6.5.10	Vraag 37	146
6.5.10.1	Ontleding van antwoorden	146
6.5.10.2	Vertolking	146
6.5.11	Vraag 38	147
6.5.11.1	Ontleding van antwoorden	147
6.5.11.2	Vertolking	147
6.5.12	Vraag 39	147
6.5.12.1	Ontleding van antwoorden	148
6.5.12.2	Vertolking	148
6.6	Die huis	148
6.6.1	Vraag 40	148
6.6.1.1	Ontleding van antwoorden	149
6.6.1.2	Vertolking	149
6.6.2	Vraag 41	149
6.6.2.1	Ontleding van antwoorden	150
6.6.2.2	Vertolking	150

6.6.3	Vraag 42	150
6.6.3.1	Ontleding van antwoorde	151
6.6.3.2	Vertolking	151
6.7	Die portuurgroep	151
6.7.1	Vraag 43	151
6.7.1.1	Ontleding van antwoorde	152
6.7.1.2	Vertolking	152
6.7.2	Vraag 44	152
6.7.2.1	Ontleding van antwoorde	153
6.7.2.2	Vertolking	153
6.8	Vraag 45	153
6.9	Samevatting	155

HOOFSTUK 7

SAMEVATTING, GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS

7.1	Inleiding	156
7.2	Samevatting	156
7.2.1	Probleemstelling	156
7.2.2	Doel van navorsing	156
7.2.3	Die ontwikkelingsmoontlikhede van die sekondêre skoolleerling en die implikasies daarvan vir persoonlikheidsvoorligting	157
7.2.3.1	Fisiese ontwikkeling	157
7.2.3.2	Sosiale ontwikkeling	157
7.2.3.3	Kognitiewe ontwikkeling	158
7.2.3.4	Emosionele ontwikkeling	158
7.2.4	Die taak van die skool, huis en portuurgroep ten opsigte van die leerling se gesonde persoonlikheidsontwikkeling	158
7.2.4.1	Die taak van die skool	158
7.2.4.2	Die taak van die huis	159
7.2.5	Die stand van persoonlikheidsvoorligting in Transvaalse sekondêre skole	159
7.2.6	Die empiriese ondersoek	160
7.2.7	Aanbieding, ontleding en terugrapportering van die vraelysantwoorde	161

7.3	Gevolgtrekkings	161
7.3.1	Die ontwikkelingsmoontlikhede van die sekondêre skoolleerling en die implikasies daarvan vir persoonlikheidsvoorligting	161
7.3.2	Die taak van die skool, huis en portuurgroep ten opsigte van die leerling se gesonde persoonlikheidsontwikkeling	162
7.3.3	Die stand van persoonlikheidsvoorligting in Transvaalse sekondêre skole	163
7.3.4	Ontleding en terugrapportering van vraelysantwoorde	163
7.4	Aanbevelings	165
7.5	Aanbevelings vir verdere ondersoek	169
7.6	Slotopmerking	169

BIBLIOGRAFIE	170
--------------	-----

BYLAAG 1

BYLAAG 2

BYLAAG 3

TABELLE

6.1	Fisiese veranderinge	111
6.2	Korrekte voedsel en eetgewoontes	112
6.3	Belangrikheid van innerlike eienskappe	113
6.4	Kleredrag en persoonlike versorging	114
6.5	Gebruik van gewoontevormende middels	115
6.6	Uitwerking van fisiese veranderinge op gedrag	116
6.7	Belangrikheid van deelname aan fisiese aktiwiteite	117
6.8	Aanmoediging tot maksimale deelname aan fisiese aktiwiteite	118
6.9	Ontwikkeling van houdings, waardes, rolle en vaardighede	119
6.10	Verbetering van verhoudinge met ander	120
6.11	Gesonde verhoudinge met ander	121
6.12	Hegte vriendskap gebaseer op wedersydse behoeftes	122
6.13	Goedkeuring en aanvaarding deur portuurgroep	123
6.14	Belangrikheid van buitemuurse aktiwiteite vir sosiale ontwikkeling	124
6.15	Voorsiening van emosionele uitlaatkleppe	125
6.16	Kenmerkende sosiale gedrag	126
6.17	Volwasse sosiale gedrag	127
6.18	Uitermatige vorme van anti-sosiale gedrag	128
6.19	Verlening van terapeutiese hulp	129
6.20	Bewusmaking van moontlikhede	130
6.21	Bewusmaking van egosentriese gedrag	131
6.22	Volwasse tipe gedrag	132
6.23	Kreatiewe bespreking	132
6.24	Noodsaaklikheid van volgehoue inspanning	133
6.25	Inligting aan vakonderwysers	134
6.26	Realistiese eise en verwagtinge	135
6.27	Belangrikheid van maksimale skolastiese prestasie	136
6.28	Subtile bydrae van vakonderwyser	137
6.29	Ervaring van maksimum skolastiese sukses	138
6.30	Leerlinge se eise aan hulleself	139
6.31	Selfkonsep van leerlinge	140
6.32	Psigologiese behoeftes van leerlinge	141
6.33	Gebruik van verdedigingsmeganismes	142
6.34	Vroegtydige uitkenning van probleemgevalle	143
6.35	Hantering van persoonlike terugslae	144
6.36	Belangrikheid van positiewe persoonlikheidseienskappe	145

6.37	Insig in eie emosionaliteit	146
6.38	Emosionele gesteldheid van leerlinge	147
6.39	Geestesgesondheid as hoogste doelwit	148
6.40	Opvoedingskwaliteit van leerling se huis	149
6.41	Skakeling tussen skoolpersoneel en ouers	150
6.42	Voorligting aan ouers	151
6.43	Identifisering van invloedsgroep	152
6.44	Ongewenste invloedsgroepe	153

SUMMARY

PERSONALITY GUIDANCE TO THE PUPIL IN THE SECONDARY SCHOOL

This investigation has been undertaken to determine the extent to which personality guidance receives the necessary attention in secondary schools in the Transvaal.

For this investigation the survey was conducted amongst Heads of Department for Educational Guidance in all Afrikaans-medium and double-medium secondary schools in the Transvaal.

The theoretical background for the investigation was obtained by studying authoritative literature on the developmental possibilities of the secondary school pupil and the implications thereof for personality guidance.

The physical, social, cognitive and emotional developmental possibilities of the adolescent were described as well as possible inherent problems.

The task of the school, home and peer group with regard to the pupil's sound personality development was considered. The emphasis, however, was placed on the task of the school and in particular the role of the subject teacher.

In the empirical investigation the questionnaire method was used.

The SAS-computer programme was applied to determine the average of the responses for each question.

From the results of the investigation it appears that 30,5% of the Heads of Department for Educational Guidance believe that personality guidance is thoroughly carried out while 45% are of the opinion that it receives only moderate attention. A further 20,4% describe the guidance provided as unsatisfactory and 4,1% of the Heads of Department indicated that at their schools nothing is being done regarding personality guidance.

Even though 75,5% of the respondents reacted positively, it would appear that in practise personality guidance receives only casual attention. It is not specifically pursued and therefore it does not have a lasting effect

on the pupils. Ideally the guidance programme should provide for comprehensive and thorough formative personality guidance to pupils. The results of the investigation suggest that there is definite room for improvement.

For the personality programme to be really effective, it is necessary that pupils should be maximally exposed to the contents of the programme while comprehensive involvement of a committed staff is essential.

Regular follow-up is necessary to monitor progress and, if necessary, to effect adjustments.